

## मन्थरा

Manthara, Kaikeyi's loyal servant, hears that Rama will soon become the crown prince of Ayodhya.

## अयोध्या

- 1 अयोध्यासीन् नगरी बहूनां नगराणां नारीणां च।
- 2 सर्व एते नागरा अयोध्यायाः सुखिता आसन्।
- 3 कस्मात्?
- 4 सर्व एते नागराः किम् अशृण्वन्?
- 5 सर्व एते नागरा अशृण्वन् रामस्याभिषेकम्।
- 6 दशरथः प्रियो ऽयोध्याराजाः पूर्वम् एतद् अचिन्तयत्:
- 7 रामो युवा, किन्तु रामो गुणवान्।
- 8 रामो मत्तो गुणवत्तरः।
- 9 रामो गुणवत्तमः सर्वेषां नगराणां।
- 10 एतस्माद् अहं रामम् अभिषेकुम् इच्छामि।
- 11 रामो भविष्यति गुणवान् राजा।
- 12 सर्वे श्रुत्वा रामस्याभिषेकं महत् सुखम् अगच्छन्:
- 13 श्वः!
- 14 श्वो भविष्यत्य् अभिषेको रामस्य।

- 15 रामः श्रो भविष्यति युवराजो ऽयोध्यायाः।
- 16 रामः श्रो भविष्यत् अस्माकं प्रियो युवराजः।
- 17 राम आसीद् बलवान् सुदूरः प्रियो गुणवान् राजपुत्रः।
- 18 एतस्माद् रामः प्रिय आसीत् सर्वेषां नागराणाम् अयोध्यायाः।
- 19 एतस्मात् सर्वे सुखिता अभवन्।
- 20 सर्व एते नागरा द्रष्टुम् ऐच्छन् श्रोभाव्य् अभिषेचनं रामस्य।
- 21 एते च नागराः सुदूर्यकुर्वन् नगरीम्।
- 22 एते, प्रियं कर्तुम् इच्छन्तो रामाय, नगरीं सुदूर्यकुर्वन्।
- 23 अयोध्यासीत् सुदूरी मदती नगरी।
- 24 किन्तु एषा मदती सुदूरी नगर्य् अभवत् सुदूरतरा।
- 25 सर्व एते नागराः सुदूरी नगरीं सुदूरतराम् अकुर्वन्।
- 26 सर्व एते सुखिता नरा नार्यश् च द्रष्टुम् ऐच्छन् अभिषेकं प्रियस्य राजपुत्रस्य।
- 27 किन्तु मन्थरा न सर्वम् एतद् अजानात्।

,  
रामायणम्

## मन्थरा का?

- 1 अयोधाराजस्य दशरथस्य बह्व्यः पत्न्य आसन्।
- 2 कौसल्या सुमित्रा कैकेयी च प्रिया राज्ञः पत्न्य आसन्।
- 3 किन्तु मन्थरा न राजपत्न्य आसीत्।

- 4 मन्थरासीद् दासी कैकेय्याः।
- 5 बहवः प्रियदर्शिनीं नागरा अवसन् अयोध्यायाम्।
- 6 किन्तु मन्थरा नासीत् प्रियदर्शिनी।
- 7 मन्थरा पापदर्शिनी आसीत्।
- 8 मन्थरा पापदर्शिनी दास्यु आसीत्, किन्तु मन्थरा कैकेय्याः प्रियासीत्।
- 9 कैकेयी राज्ञः सुद्वरतमा प्रियतमा यविष्ठा पत्न्यु आसीत्।
- 10 कस्मान् मन्थरा दास्यु अभवत् कैकेय्याः?
- 11 कैकेय्यु अयोध्यायाम् अवसत्, किन्तु पूर्व कैकेय्यु अवसत् केकयेषु।
- 12 कस्मात् कैकेय्यु अवसत् केकयेषु?
- 13 कैकेयी पुत्र्यु आसीत् केकयराजस्य।
- 14 एतस्माद् युवती कैकेय्यु अवसत् केकयेषु।
- 15 मन्थरा च केकयेषु अवसत्।
- 16 मन्थरासीत् केकयदासी।
- 17 एतस्माद् युवती कैकेय्यु अवसत् सह मन्थरया।
- 18 किन्तु कैकेयी, भूत्वा पत्नी दशरथस्य, अयोध्याम् आगच्छत्।
- 19 मन्थरा च कैकेय्या सदागच्छत् सुद्वरीं नगरीम्।
- 20 कस्मात्?
- 21 मन्थरा प्रियासीत् कैकेय्याः।
- 22 कैकेयी च प्रियासीत् मन्थरायाः।

23 एतस्माद् राजपुत्री प्रियया मन्थरा सदागच्छद् अयोध्याम्।

24 एतस्मात् कैकेयी मन्थरा चावसतां मदह्यां सुदूर्या नगर्याम्।

रामायणम्

## मन्थरा ज्ञातुम् इच्छति

1 दशरथो रामम् अभिषेक्तुम् ऐच्छत्।

2 किन्तु मन्थरा नैतद् अजानात्।

3 एतस्माद् एषा दासी, सर्वान् सुखितान् आयोध्याकान् पश्यन्ती, एतद् अचिन्तयत्:

4 सर्वे नागराः सुखिताः।

5 किन्तु कस्मात् सर्व एते नागराः सुखिताः?

6 अहं न जानामि।

7 सर्व एते किं जानन्ति?

8 मन्थरा, एतच्च चिन्तयन्ती, कौसल्याम् अपश्यत्।

9 कौसल्यासीद् राजपत्नी।

10 कौसल्या न प्रियतमासीद् दशरथस्य।

11 किन्तु कौसल्या मदत् सुखं गता।

12 कस्मात्?

13 पुत्रः कौसल्याया राम आसीत्।

14 कौसल्या रामाभिषेचनं पूर्वम् अशृणोत्।

- 15 कौसल्या रामाभिषेचनं श्रुत्वा मदत् सुखम् अगच्छत्।
- 16 किन्तु मन्थरा श्रोभाव्य् अभिषेचनं नाशृणोत्।
- 17 एतस्मान् मन्थरा सुखितां कौसल्यां दृष्ट्वा चित्रयद् एतत्:
- 18 नागरा गता मदत् सुखम्।
- 19 कौसल्या च मदत् सुखं गता।
- 20 कस्मात्?
- 21 सर्वे किं जानन्ति?
- 22 मया न ज्ञातम्।
- 23 किन्तु अहं ज्ञातुम् इच्छामि।

रामायणम्

## मन्थरा कैकेयी गच्छति

- 1 मन्थरा, सर्वम् एतच्च चित्रयन्ती, सुखितां नारीम् अपश्यत्।
- 2 मन्थरा गत्वैतां सुखितां नारीम् एतद् अभाषतः
- 3 मां ज्ञापय।
- 4 कस्मात् सर्व एते नागरा मदतीं प्रीतिं गताः?
- 5 कस्माच्च कौसल्या गता मदतीं प्रीतिम्?
- 6 किं राजा किञ्चित् प्रियं करोति सर्वेभ्यः?
- 7 एषा प्रीता नारी, मदतरां प्रीतिं गत्वा, एतद् अभाषत मन्थरां दासीम्:

- 8 रामो युवराजो भविष्यति।
- 9 दशरथो रामम् अभिषेक्ष्यति यौवराज्येन।
- 10 राजा श्वो ऽभिषेक्ष्यति रामं यौवराज्येन।
- 11 एतस्मात् सर्वे सुखिताः।
- 12 एषा नारी मदर्ती प्रीतिं गता।
- 13 किन्तु पापदर्शिनी मन्थरा श्रुत्वा नारीभाषितं मदद् दुःखम् अगच्छत्।
- 14 मन्थरागच्छन् मदद् भयम्।
- 15 मन्थरैतद् अचिन्तयत्:
- 16 आः!
- 17 रामः श्वो भविष्यति युवराजः!
- 18 किं कैकेयी जानाति?
- 19 अहं कैकेयीं द्रष्टुम् इच्छामि।
- 20 कैकेयीं गत्वा, अहं सर्वं ज्ञापयामि।
- 21 भीता दुःखिता मन्थरा कैकेयीं द्रष्टुम् अगच्छत्।

रामायणम्

## मन्थरा कैकेयीं गता

- 1 भीता दुःखिता मन्थरा कैकेयीं द्रष्टुं जगाम।
- 2 मन्थरा कैकेयीं द्रष्टुम् आगम्यैतद् भाषितम् अभाषत।

- 3 शृणु, कैकेयि!
- 4 मदत् पापम् आगच्छति।
- 5 मदद् दुःखं त्वाम् आगमिष्यति।
- 6 किन्तु त्वं न किञ्चित् करोषि!
- 7 न किञ्चिद् ज्ञानासि, कैकेयि!
- 8 किं करोषि?
- 9 कस्मान् न ज्ञानासि?
- 10 किन्तु कैकेयी, श्रुत्वा मन्यराया दुःखकरं भाषितम्, मदद् दुःखम् अगच्छत्।
- 11 कैकेय्य एतन् मन्यराम् अभाषत।
- 12 मन्यरे, किं त्वं दुःखिता?
- 13 त्वं कस्माद् दुःखं गता?
- 14 कस्मान् माम् एतद् भाषसे?
- 15 दुःखिता मन्यरा, श्रुत्वैतद् भाषितं कैकेय्याः, अभवद् दुःखिततरा।
- 16 दुःखिततरा भूत्वा, मन्यरैतद् अभाषत प्रियां राजपत्नीम्:
- 17 शृणु, देवि!
- 18 रामं दशरथो राजा यौवराज्ये ऽभिषेक्ष्यति।
- 19 रामो युवराजः श्वो भविष्यति।
- 20 अहम् एतच्च श्रुत्वा मदद् भयं गता, कैकेयि।
- 21 एतस्माद् अहं त्वां द्रष्टुम् आगता।

- 22 शृणु, कैकेयि।
- 23 त्वं मम प्रिया।
- 24 अहं तव सुखाय सर्वं करोमि।
- 25 अहं तव सुखेन, कैकेयि, सुखिनी भविष्यामि।
- 26 तव दुःखेन, कैकेयि, मम दुःखं महद् भवेत्।
- 27 एतस्माद् अहं त्वां द्रष्टुम् आगता।
- 28 त्वं कस्मान् न भीता?
- 29 कस्मात् त्वं न महद् भयं गता?

रा मा य ण स्

## मन्थरा कैकेयीं मन्त्रयति

- 1 मन्थरा, कैकेयीं मन्त्रयितुम् इच्छन्ती, एतद् भाषितम् अभाषतः
- 2 शृणु, कैकेयि, त्वं राजपुत्री।
- 3 त्वं पुत्री बलवती राज्ञः।
- 4 त्वं कस्मान् न जानासि, देवि?
- 5 सर्वे राजानो बहूनि प्रियाणि कुर्वन्ति सर्वेभ्यः।
- 6 किन्तु एते राजानः सर्वान् नागरान् रक्षितुम् इच्छन्ति।
- 7 एतस्माद् एते सर्वे बहून् अप्रियाणि कार्याणि कुर्वन्ति।
- 8 एते राजानो योद्धुं गच्छेयुः।



9 एते, सर्वान् नागरान् रक्षितुम् इच्छन्तः, मारयेयुः।

10 दशरथस् तव प्रियः, कैकेयि।

11 दशरथः प्रियो राजा।

12 दशरथश् च त्वां दृष्ट्वा सुखितो भवति।

13 दशरथः सुखितो भूत्वा प्रियं भाषते त्वया सह।

14 किन्तु दशरथो राजा।

15 राजा सर्वे रक्षितव्याः।

16 राजा योद्धव्यं मारयितव्यं च।

17 राजा राज्यं रक्षितव्यम्।

18 भरतः, तव प्रियः पुत्रः, कैकेयेषु वसति।

19 भरतो नायोधायाम्।

20 कस्मात्?

21 किं त्वं ज्ञातुम् इच्छसि?

22 अहं त्वां ज्ञापयामि।

23 दशरथो ऽगमयद् भरतं कैकेयराजम्।

24 भरते गते, राजा रामम् अभिषेक्तुं शक्नोति।

25 भरते गते, शक्नोति रामं रक्षितुम्।

26 श्वो भविष्यत्य् अभिषेकः।

27 कैकेयि, रक्ष मां भरतं च!

## कैकेयी सुखिता

- 1 किन्तु कैकेयी मन्थराया भाषितं श्रुत्वा मदर्ता प्रीतिम् अगच्छत्।
- 2 एषा राजपत्नी मदर्ता प्रीतिं गत्वा मन्थराम् एतद् अभाषतः
- 3 मन्थरे, अहं त्वत्तो रामाभिषेकं श्रुतवती।
- 4 किन्तु अहं न दुःखिता।
- 5 मन्थरे, एतन् मदत् प्रियं मम!
- 6 रामो न मम पुत्रः, किन्तु रामो मम प्रियः।
- 7 रामो भरतश्च प्रियौ मम।
- 8 अहं च प्रिया रामस्य।
- 9 एतस्माद् अहं सुखिता।
- 10 एतस्माद् अहं तव भाषितं श्रुत्वा सुखं गता।
- 11 मन्थरे, अहं तुभ्यं वरं ददामि।
- 12 त्वं किं वरम् इच्छसि?
- 13 वृणु, मन्थरे!
- 14 अहं तुभ्यं किञ्चित् प्रियं कर्तुम् इच्छामि।
- 15 दुःखिता मन्थरा श्रुत्वा कैकेय्या भाषितम् अभवद् दुःखिततरा।

16 मन्थरा कैकेय्याः प्रीतिं श्रुत्वैतद् अभाषत देवीम्:

17 कैकेयि, त्वं कस्मात् प्रीतिं गता?

18 कस्माच्च च दुःखितां भीतां मां न जानासि?

19 न किञ्चिद् जानासि, देवि!

20 रामः पुत्रः कौसल्यायाः।

21 कौसल्यापुत्रः श्वो युवराजो भविष्यति।

22 श्वः सर्वे ब्राह्मणा रामम् अभिषेक्ष्यन्ति।

23 एतस्मात् कौसल्याया मदन्ती प्रीतिः।

24 भवतु।

25 किन्तु रामो न तव पुत्रः।

26 त्वं का भविष्यसि?

27 अहं जानामि।

28 त्वं न कौसल्यायाः प्रिया।

29 एतस्मात् कौसल्याया दासी भविष्यसि।

30 रामे ऽभिषिक्ते, दासी भविष्यसि।

31 रामपत्नी च सुखिनी भविष्यति।

32 किन्तु भरतपत्न्याः किं सुखं भवेत्?

## रामो गुणवान्

- 1 कैकेयी दास्या भाषितम् अशृणोत्।
- 2 किन्तु कैकेय्य् अजानात् सर्वान् गुणान् रामस्य।
- 3 एतस्मात् कैकेयी न भयं जगाम।
- 4 कैकेयी, जानत्री सर्वान् गुणान् रामस्य, मन्थराम् एतद् अभाषत।
- 5 किन्तु मन्थरे, रामस्य बह्वी गुणाः।
- 6
- 7 रामो बहूनि कार्याणि प्रियाणि च करोति सर्वेभ्यः।
- 8 रामः प्रियं भाषते।
- 9 रामः प्रियः सर्वेषां नागराणाम्।
- 10 रामः प्रियः सर्वेषां राजपुत्राणाम्।
- 11 रामः प्रियः सर्वासां राजपत्नीनाम्।
- 12 रामः सर्वप्रियो गुणवान् बलवान् राजपुत्रः।
- 13 रामश्च महाबलो योधः।
- 14 रामः सर्वान् रक्षितुम् इच्छति।
- 15 रामः सर्वाञ् शक्नोति रक्षितुम्।
- 16 एतस्माद् रामः प्रियो बलवान् गुणवान् राजा भविष्यति।
- 17 अयोधाराजो भूत्वा, सर्वान् रक्षिष्यति।
- 18 रक्षिष्यति सर्वान् धातुन् सर्वाश्च नागरान्।

19

20 रामश्च राज्यं भरताय दद्यात्।

21 रामो राजा भूत्वा राज्यं भरताय दास्यति।

22 एतस्माद् भरतो राजा भविष्यति।

23 कस्मात् त्वं भीता, मन्थरे?

24 अहं च रामस्य प्रिया।

25 रामो मम भाषितं शृणोति।

26 रामो मत्वा प्रियं करोति।

27 एतस्माद् रामो मम भाषितं श्रोष्यति।

28 रामो मत्वा प्रियं करिष्यति भूत्वा राजा।

29 एतस्माद् अहं प्रीता, मन्थरे।

30 एतस्माद् अहं न भीता।

31

रामायणम्

## भरतं रक्ष!

1 किन्तु पापदर्शिनी मन्थरा, सर्वम् एतच्च छुत्वा, दुःखिततराभवत्।

2 दुःखिता भीता मन्थरैतद् अभाषत देवीं कैकेयीम्:

3 त्वं न किञ्चिद् जानासि, कैकेयि।

- 4 न च मां दुःखितां भीतां जानासि।
- 5 शृणु, अहं तुभ्यं सर्वं ज्ञापयामि।
- 6
- 7 रामो राजा भविष्यति।
- 8 पुत्रश्च रामस्य भविष्यति राजा।
- 9 पुत्रश्च रामपुत्रस्य राजा भविष्यति।
- 10 पुत्रश्च रामपौत्रस्य भविष्यति राजा।
- 11 किन्तु भरतो न भविष्यति राजा।
- 12 न सर्वे राजपुत्रा भवन्ति राजानः, कैकेयि।
- 13 किन्तु रामो राजा भूत्वा किं करिष्यति?
- 14 किं त्वं जानासि?
- 15 अहं जानामि।
- 16 रामो महत् पापं करिष्यति।
- 17 रामो भरतं वनं गमयेत्।
- 18 रामो भयाद् भरतं मारयेत्।
- 19 किन्तु रामो न भरतं रक्षिष्यति।
- 20
- 21 लक्ष्मणः, पुत्रः सुमित्रायाः, प्रियतमो रामस्य।
- 22 रामश्च लक्ष्मणस्य प्रियतमो भ्राता।

- 23 लक्ष्मणो रामो रक्षति, रामश्च रक्षति लक्ष्मणम्।
- 24 रामो न किञ्चित् पापं करोति लक्ष्मणे।
- 25 न लक्ष्मणे रामः पापं किञ्चित् करिष्यति।
- 26 एतस्माद् रामो न मारयिष्यति लक्ष्मणम्।
- 27 किन्तु रामो भरतं मारयेत्।
- 28 रामो भरते पापं कुर्यात्।
- 29 त्वं च सुद्वरतमा प्रियतमा यविष्ठा पत्नी दशरथस्य।
- 30 किन्तु कौसल्या न प्रियतमा राज्ञः।
- 31 एतस्मात् कौसल्या बहु दुःखिता।
- 32 किन्तु रामः पुत्रः कौसल्यायाः।
- 33 रामे ऽभिषिक्ते, कौसल्या किं पापं त्वयि करिष्यति?
- 34 एतच्च चिन्तय, कैकेयि।
- 35 केन त्वं भरतं शक्यसि रक्षितुम्?
- 36 केन रक्षितुं शक्यसि भरतं मद्वापापात्?
- 37 केन भरतं रामाद् रक्षितुं शक्यसि?
- 38 केन च रामं गमयितुं शक्यसि नगर्याः?
- 39

## कैकेयी भीता

- 1 कैकेयी, श्रुत्वा मन्थराभाषितम्, महद् भयं जगाम।
- 2 महद् दुःखं च जगाम।
- 3 कैकेयी भरतम् ऐच्छद् रक्षितुं रामात्।
- 4 एषा देवी, रक्षितुम् इच्छन्ती प्रियं पुत्रम्, एतद् अभाषत मन्थरां प्रियां दासीम्।
- 5 मन्थरे, अहं रामं वनं गमयामि।
- 6 अहं यौवराज्येन भरतम् अभिषेचये।
- 7 एतेन, भरतो रक्षितः स्यात्।
- 8 एतेन, सर्वे वयं रक्षिताः स्याम।
- 9 किन्तु मन्थरे, अहं केन रामं गमयितुं शक्नुयाम्?
- 10 केन च भरतं शक्नुयाम् अभिषेक्तुम्?
- 11 न जानामि।
- 12 ज्ञातुम् इच्छामि।
- 13 मन्थरे, किं त्वं जानासि?
- 14
- 15
- 16 मन्थरा कैकेयीभाषितं श्रुत्वैतद् अभाषत देवीम्ः
- 17 अहं जानामि, देवि।
- 18 शृणु!



19 अहं तुभ्यं सर्वं ज्ञापयामि।

20 एतेन त्वं भरतं रामाद् रक्षितुं शक्यसि।

21 एतेन शक्यसि रामं वनं गमयितुम्।

22

23 कैकेयी श्रुत्वैतन् मन्थराभाषितम् एतद् अभाषतः

24 ज्ञापय, मन्थरे, केनाहं सर्वं कुर्याम्।

25

,

रामायणम्

## मन्थरा

Manthara, Kaikeyi's loyal servant, hears that Rama will soon become the crown prince of Ayodhya.

## द्वौ वरौ

1 सुखिता मन्थरैतद् भाषितम् अभाषत कैकेयीम्:

2 केन त्वं सर्वं कुर्याः?

3 एतत् त्वया ज्ञातम्।

4 शृणु, कैकेयि।

5 अहं त्वां ज्ञापयामि।

6 पूर्व सर्वे देवा योद्धुम् अगच्छन्।

7 महायुद्धम् अभवत्।

8

- 9 पूर्व दशरथो बलवान् योध आसीत्।
- 10 दशरथो देववद् योद्धुं शक्तः।
- 11 राजा दशरथः प्रियं कर्तुम् ऐच्छत् सर्वदेवेभ्यः।
- 12 एतस्माद् राजा योद्धुम् अगच्छत्।
- 13 त्वं च राजा प्रिया युवती पत्यु आसीः।
- 14 त्वं राज्ञा सह गन्तुम् ऐच्छः।
- 15 प्रियेण पतिना सह गन्तुम् ऐच्छः।
- 16 एतस्मात् त्वं राजा च योद्धुम् अगच्छतम्।
- 17 बलवान् राजा बहुभिः सदायुधतः।
- 18 राजा देववद् अयुधतः।
- 19 सर्वे देवाः सुखिता अभवन्।
- 20
- 21 किन्तु दशरथः, बहुभिः सह युद्धा, न योद्धुम् अशक्नोत्।
- 22 त्वं च, दुःखितां राजानं दृष्ट्वा, प्रियं पतिं रक्षितुम् ऐच्छः।
- 23 एतस्मात् त्वं दशरथम् अरक्षः।
- 24 तव रक्षणेन, दशरथो न मरणम् अगच्छत्।
- 25 तव रक्षणेन, न केनचित् तव प्रियः पतिर् मारितः।
- 26 राजा च प्रीतो भूत्वा तुभ्यं द्वौ वराव् अददात्।
- 27 किन्तु त्वं न किञ्चिद् ऐच्छः।

- 28 त्वया न किञ्चिद् वृतम्।  
29 एतस्मात् तव द्वौ वरौ, कैकेयि।  
30 गच्छ राजानम्, देवि।  
31 वृणु तव द्वौ वरौ।  
32 राज्ञा रामो वनं गमयितव्यः।  
33 राज्ञा भरतो ऽभिषेक्तव्यः।  
34 एतौ द्वौ वरौ वृणु, देवि।

35

,  
रा मा य ण स्

## कैकेयी प्रीता

- 1 मत्परैतद् अभाषत प्रियां देवीम्:  
2 त्वं सर्वं कर्तुं शक्यसि।  
3 शक्यसि सर्वं कर्तुम् एताभ्यां द्वाभ्यां वराभ्याम्।  
4 रामे वनं गते, भरतो बलवान् राजा भविष्यति।  
5 एतस्माद् रामो न शक्यति भरतं मारयितुम्।  
6 तव प्रियः पुत्रो भविष्यति रक्षितः।  
7  
8 कैकेयी, मत्परभाषितं श्रुत्वा, महर्ता प्रीतिं जगाम।

9 कैकेयी गत्वा मदहर्ता प्रीतिम् एतद् अभाषत मन्थरां प्रियां दासीम्:

10 मन्थरे, त्वया मदहर् प्रियं कृतं मद्वत्।

11 पूर्व मया न किञ्चिद् वृतं राज्ञः।

12 एतस्मान् ममैतौ द्वौ वरौ।

13 मन्थरे, त्वं बहु करोषि मद्वत्।

14 त्वं मम दुःखेन भवसि दुःखिता।

15 त्वं च मम सुखेन सुखिता भवसि।

16 त्वं गुणवत्तमा सर्वासां दासीनाम्।

17

18 रामे गते, भरते चाभिषिक्ते, अहं तुभ्यं बहूनि प्रियाणि कश्मिन्।

19 एतस्माद् अहं गच्छामि।

20 एताभ्यां द्वाभ्यां वराभ्याम्, भरतं रक्षिष्यामि।

21 एताभ्यां वराभ्याम्, रामं गमयिष्यामि।

22 भरते ऽभिषिक्ते, रामे च वनं गमिते, सर्वे वयं सुखिनो भविष्यामः।